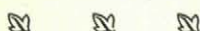

Het andere nest boven de straat werd ook bezocht, eveneens overdag. De lekkere buit deed de vrees overwinnen en het vluchten was slechts tijdelijk. Vermoedelijk is het telkens dezelfde roover geweest, want weinige eekhoorns zijn zoo vrijmoedig en zoo onverschillig voor de tusschenkomst van den mensch. Dat hielp de duiven echter niets. Zij klagen. Zij zijn te gauw verschrikt, vliegen te spoedig op en vliegende zijn zij niet lenig genoeg om met haar sterke vleugels gevaarlijk voor de snelle eekhoorns te zijn. Maar er moeten houtduiven zijn die haar nest beter verdedigen.

Apeldoorn, Juni 1937.

J. D. TRESLING.

SEPTEMBER.

In vorige jaargangen heb ik telkens al gewezen op de overeenkomst tusschen Lentemaand en Herfstmaand. September is in veel opzichten een flauwe herhaling en afspiegeling van April. Voor paddestoelen zouden we de zaak kunnen omkeeren. Daarvoor zijn September en October de „bloei maanden” bij uitnemendheid, doch ook enkele worden even goed aangetroffen in het voorjaar. Psalliota's vinden wij dikwijls genoeg in het voorjaar. De Zadelzwam (*Polyporus squamosus*) heeft zijn eigenlijke bloeitijd in het voorjaar, maar komt ook geregeld in September weer voor den dag. Ik heb enkele jaren achtereen zoo'n Zadelzwam in mijn tuin gehad op een afgekapt ahornstomp en die maakte zijn prachtige sporendragers geregeld in April en weer in September. Doordat hij *eindelings* op dien stomp te voorschijn kwam begon hij al aardig alzijdig symmetrisch te worden met een centralen steel. Je raakt aan die paddestoelen nooit uitgekeken.

Let nu ook weer eens op de Berenklaauw. Nu er overal in ons land zoo druk gewerkt wordt aan wegen, kanalen en werkverschaffing in het algemeen, krijgen verschillende planten een heerlijke gelegenheid voor overvloedigen groei op ruigten en verlaten plekjes. Het vorig jaar verlustigden wij ons in dit opzicht langs een nieuwen weg van Nijmegen naar Weurt. Daar stonden de Klitten en de Distels, de Reseda's, de Engelwortels, Bereklauwen enz. enz. in weelderigen overvloed. Daar waren dan berek lauwen bij met hun samengestelde schermen weer vereenigd tot samengestelde schermen van hooger orde, met omwindselblaadjes uitgegroeid tot groote samengestelde bladeren, met normale takken verrijzend uit het midden van een bloeis scherm; je kreeg den indruk dat zoo'n plant van louter weelde niet meer wist wat hij deed. Ook ontbrak het niet aan bandvormingen (fasciaties); daarin waren de Reseda's de baas.

De boomen en heesters rijpen hun vruchten. De Lijsterbessen hebben een grooten voorsprong, die zijn meestal in het eind van Juli al klaar en worden dan ook al vlijtig bewerkt door de merels. Maar voor Geldersche Roos, Meidoorn, Wegedoorn, Kardinaalsmuts, Liguster is September de goede tijd. Ik heb er altijd plezier in om te zien, hoe sommige heesters langen tijd aan de aandacht der vogels kunnen ontgaan en dan na ontdekt te zijn, opeens in weinig dagen van hun tooi zijn beroofd. Sporkenhout (*Rhamnus frangula*) en Kamperfoelie vertoonen van Juli tot in November zoowel bloemen als rijpe en rijpende vruchten. Nergens groeit Kamperfoelie zoo overvloedig als in het Staatsnatuurmonument Geul en Westerduinen op Texel. De Bleekersvallei met omgeving spant de kroon. Hier kunt ge troepen trekkende fitisjes zich te goed zien doen aan de Kamperfoeliebessen en tegelijk is de welluidende Regenwulp bezig op de Kraaiheide, die dit jaar zoo overvloedig vrucht draagt.

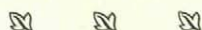
Ook de akkeronkruiden en ruigteplanten laten zich nu gelden. Veelknoopen, Ganzevoeten, Weegbree, Zuring, Brandnetels, Herik verschaffen kost aan de zaadeters en het kan nu op eens langs de akkers een bont gewemel zijn van musschen, vinken, groenlingen, gorzen en ge moogt er in het Oosten en Zuiden van ons land zelfs uitzien naar de Europeesche Kanarie. De kneutjes en puttertjes verdeelen hun aandacht tusschen de distels en de zuring. Goudvinken vinden het

EEN BELANGRIJK BOEK OVER DE SLAKKEN ENZ. 157

altijd nog het prettigst om de pitten te pluizen uit de lijsterbessen. Al dit gedoe heb ik het mooist gezien aan de Lappendeken in ons groot Natuurreservaat Veluwezoom bij de Steeg, een onvolprezen combinatie van bosch en hagen en bouwland en hei.

Ja, September mag er wel wezen. Maar let er ook eens op, hoe soms een enkele storm van den tijd van dag- en nachtsevening in onze duinen het blad van de berken en vlieren aan de westzijde in één dag doet verschrompelen en zoo meteen het herfstij vast stelt.

JAC. P. THIJSSSE.

EEN BELANGRIJK BOEK OVER DE SLAKKEN
VAN DE NOORD- EN OOSTZEE.

W. E. Ankel — *Prosobranchia*, in: G. Grimpe und E. Wagler — Die Tierwelt der Nord- und Ostsee, Lieferung XXIX, 240 pp., 222 fig. Leipzig, Akademische Verlagsgesellschaft m. b. H., 1936.

De weekdieren hebben van oudsher de aandacht van liefhebbers en onderzoekers getrokken. Dat is wel in de eerste plaats te danken aan de eindelooze vormenrijkdom van de schelpen, die de verschillende soorten dragen, een bron van verscheidenheid, waaraan de aestheticus zoowel als de verzamelmaniak en de gepassioneerde indeeler of rangschikker zich steeds kan laven zonder dat zij uitgeput dreigt te raken.

Doch de studie der schelpen alleen, hoewel ook door de verfijning en differentiatie der methoden verdiept, bevredigde op den duur niet; men stelde andere vragen en onderzocht de anatomie, de levensgeschiedenis, de ontwikkeling — kortom men trachtte het onderzoek van deze groep van dieren van alle denkbare kanten aan te vatten om zich door synthese der verschillende resultaten een zoo juist mogelijk beeld van de weekdieren te kunnen vormen. Deze onderzoekingen werden in ontelbare geschriften van zeer uiteenlopenden omvang neergelegd: een literatuur, die de enkeling reeds lang niet meer kan overzien en die — om bruikbaar te zijn — op gezette tijden en uit verschillende oogpunten moet worden samengevat.

Een dergelijke samenvatting ligt hier voor ons. Zij behandelt de *Prosobranchia*¹⁾ uit de Noord- en Oostzee.

Het zwaartepunt van deze fauna ligt niet, zooals dat meestal het geval is in het systematische gedeelte met determinatietabellen en soortbeschrijvingen. Men zou zelfs het bezwaar kunnen maken dat deze te beknopt zijn gehouden, ware er geen goede reden voor deze bondigheid. Op die wijze is n.l. de ruimte gewonnen om alle levensverrichtingen der besproken soorten uitvoerig te bespreken. En dat maakt deze behandeling der *Prosobranchia* uniek. Goede determineerboeken bestaan er al en een Nederlander hoeft, dankzij de voortreffelijke bewerking van de Gastropoden in de „Fauna van Nederland” niet naar een Duitsch boek te grijpen om een slak te determineren. Ankel's boek voorziet echter in een geheel andere behoefte. Het is in de eerste plaats een gids voor wie wil weten, wat er over de voortbeweging, stofwisseling, zintuigphysiologie, voortplanting enz. der behandelde soorten bekend is en wat er nog van te onderzoeken valt.

De behandeling van al deze onderwerpen is zeer overzichtelijk gehouden, zonder dat de schrijver zich onttrekt op allerlei details in te gaan. De inhoud is voor het meerendeel compilatie van de uitgebreide literatuur, maar toch valt op hoe Ankel op vele punten nog eigen aanvullingen geeft. Ook zijn een aantal figuren, waaronder zeer suggestieve, origineel. Belangrijk is verder,

1) Dit zijn die slakken, die zich door de ligging van de kieuwen vóór het hart van anderen onderscheiden; hun schalen zijn de „horens”, die men op het strand vindt (wulk, alikruik enz.).